

Прокопенко Василь Іванович

д-р. техн. наук, професор кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

ПРО ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК МІСЦЕВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Вітчизняний досвід інноваційної діяльності багатьох українських підприємств, передусім з утворення належної матеріально-технічної бази для надання основних форм публічних послуг (органи місцевого самоврядування повинні мати у своєму розпорядженні відповідні приміщення та інфраструктуру), свідчить про дуже низький обсяг випуску наукоємної продукції. Проаналізовано на прикладі розвинутих країн світу деякі аспекти зазначеної проблеми, яких можуть дотримуватись територіальні громади України стосовно інноваційного розвитку місцевої інфраструктури.

Приріст ВВП за рахунок впровадження нових технологій в Україні становить 0,5-0,7 %, тоді як у розвинених країнах світу - від 60 до 90 %. У загальному обсязі реалізованої продукції тільки 6,5 % мають ознаки інноваційної, у той час як в Євросоюзі цей показник перевищує 60% [1]. Сьогодні в країні серед головних чинників-загроз інноваційній безпеці підприємств слід вказати на слабкий розвиток інфраструктури трансферу технологій, зростання імпортозалежності від наукоємних товарів і незадовільне інформаційне забезпечення інноваційної сфери. Саме науковому узагальненню існуючих нині думок та поглядів щодо стратегії розвитку певної галузі, вибору пріоритетної моделі її економічного зростання, а також визначенню деяких підходів до вирішення питань підвищення інноваційної безпеки галузі має бути присвячений один з напрямів діяльності органів місцевого самоврядування.

Соціально-економічні нововведення є важливим засобом підвищення якості та доступності надання публічних послуг за рахунок реалізації таких новаторських тенденцій [2]:

- високого рівня кваліфікації персоналу й цілеспрямованої підготовки працівників для оволодіння універсальними знаннями креативної творчості;
- вибору раціональної моделі ведення соціально-культурних робіт відповідно до потреб населення регіону;
- високого рівня технології й ефективності публічного управління.

У зв'язку з вищевикладеним, розглянуто конкретні підходи науковців та робітників промисловості щодо можливостей України у реалізації інноваційного розвитку економіки за «стратегію запозичень». Фундаментальні дослідження та багатобічна оцінка цієї стратегії зроблено І.Єгоровим, О. Поповичем та В. Соловійовим у роботі [3]. Проведений аналіз свідчить про те, що ключовим фактором успіху є гармонізація всіх аспектів промислової, соціальної і науково-технологічної політики. Питання щодо орієнтації на «стратегію запозичень», тобто базування вітчизняного виробництва переважно на використанні сучасних технологій, які розроблені в інших країнах світу, куди складніше, аніж здається на перший погляд.

Посилаючись на Японію і Південну Корею, прихильники «стратегії запозичень» нехтують фактом, що обидві ці країни, хоч і закуповували ліцензії на використання закордонних розробок через брак власних, водночас активно нарощували свій науково-технічний потенціал [4]. У 70-і роки минулого століття, коли в політиці Японії найбільш виразно виявлялась така стратегія, країна щорічно збільшувала витрати на науку в середньому на 6,4% і менш як за 10 років довела їх до 2,2% свого ВВП. Перебудова технологічної структури економіки країни була неможлива без опори на власний науково-технологічний потенціал. Тож уряд Японії постійно підкреслює необхідність посилення підтримки фундаментальних наукових досліджень шляхом збільшення їх фінансування й активнішої підготовки спеціалістів для їх здійснення. Протягом

90-х років загальна кількість інститутів Агентства з науки і технологій Японії зросла вдвічі.

Південна Корея нарощувала витрати на науку в 6 разів швидше, ніж зростав її валовий внутрішній продукт [4]. Характерно, що витрати приватного сектора економіки на наукові дослідження і розробки збільшувались за цей же період майже в 16 разів швидше, ніж зростав ВВП. В останні десятиліття феноменальний прогрес в економіці демонструють невеликі азіатські країни Тайвань, Сінгапур і Гонконг. Ці країни, попри різну початкову спеціалізацію на світовому ринку, поступово переходили від випуску простої за технічним рівнем продукції до виробництва високотехнологічних товарів, які забезпечують значно вищу додану вартість у виробленому продукті. Активно закуповувалися ліцензії на використання передових технологій, проте частка ВВП, що виділялася на розвиток власної науки збільшилася у 3-5 разів. Така політика щодо розвитку власного дослідницького сектора не могла не дати результатів - за той же період тут було зареєстровано у 3 - 6 разів більше патентів, ніж за попередні 20 років. Причому кількість патентів, отриманих нерезидентами цих країн, має стійку тенденцію до зменшення. Вражає швидке нарощування кількості публікацій південнокорейських і тайванських авторів у наукових журналах, що видаються у США: для Південної Кореї за двадцятиліття - майже у 100 разів, а для Тайваня приблизно у 70 разів.

Найважливішою рисою всіх розглянутих країн є високий і постійно зростаючий рівень освіти населення, особливо в галузі технічних і природничих наук. У Південній Кореї він зріс майже в чотири рази.

Отже, можна констатувати, що в усіх нових індустріальних країнах інтенсивно реалізується політика, спрямована на створення власного розвиненого науково-технічного потенціалу, здатного не тільки сприймати й адаптувати запозичені з-за кордону технології і нововведення, а й генерувати власні. Причому рівень останніх дає змогу одержувати дуже високий економічний ефект від їх впровадження і поширення. Тобто сама по собі «стратегія запозичень» для цих країн була лише певним епізодом у

довготривалій інноваційній політиці - етапом, зумовленим початковою слабкістю науково-технологічного потенціалу.

Іншим прикладом успішної модернізації економіки на основі досягнень науки і технологій є Ірландія. Вона демонструє високі темпи економічного зростання: у середньому понад 5% у 1985-2000 рр. Щоб витримати конкуренцію на світовому ринку, Ірландії прийняла стратегію на європейську інтеграцію - участь у науково-технічних проектах і програмах регіонального розвитку, а також ставка на науково-технологічні фактори модернізації. Та, попри все це, головною складовою державної інноваційної політики Ірландії є курс на істотне зміцнення національної науково-дослідної системи, оскільки тільки так можна забезпечити «сприйняття» економікою країни технологічних нововведень.

Таким чином, жодна з країн, які успішно використовували зарубіжні науково-технологічні розробки для здійснення інновацій у власній економіці, не робила цього за рахунок нищення власного наукового потенціалу [4]. Вони виходили з розуміння, що без вітчизняної науки справжнього прогресу досягти неможливо. Дослідження [5] демонструють, що країнам, котрі не мають власної розвиненої наукової бази, дедалі важче долати труднощі, пов'язані з освоєнням революційних технологій на основі новітніх досягнень сучасної науки.

Сьогодні варто усвідомити, що в Україні є необхідний потенціал і всі шанси самостійно впровадити інноваційну діяльність [4]. Вже вироблені критерії, за якими згадану діяльність можна впровадити. Вони викладені в численних законодавчих та нормативних актів, проте вони не втілюються в життя. На тепер головне - об'єднати зусилля не ситуативних, а справжніх професіоналів, які реально усвідомлюють суперечливість сучасної ситуації, мають свої пропозиції щодо розв'язання наявних протиріч і творчо готові співробітничати на шляху до інноваційної економіки.

Децентралізація та місцеве самоврядування мають спонукати суб'єктів розвитку територіальних громад (владні структури, науковців, підприємців) до

пошуку ефективного інноваційного забезпечення процесу створення економічно достатніх адміністративно – територіальних одиниць.

Бібліографічні посилання

1. Каракай Ю. Без інноваційного розвитку немає майбутнього. Роздуми за результатами слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти і науки «Інноваційна діяльність в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення». // Голос України. – 2006. – №245. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://patent.km.ua/ukr/articles/group11/i1001>. – Назва з екрана.

2. Савицька І.К. Управлінські інновації на вугільних шахтах Донбасу / І.К. Савицька // Економічний вісник національного гірничого університету. – 2004. – №1. – С. 96-101.

3. Єгоров І. Стратегія запозичень» і розвиток науки / І. Єгоров, О. Попович, В. Соловйов // Вісник НАН України. – 2003. – №5. – С. 3-14.

4. Pavitt K. What do firms learn from basic research? // Foray D., Freeman C. (eds.) Technology and the Wealth of Nations. - London: Macmillan, 1993. - P. 115 - 143.

5. Рубан О. Машины, деньги и мозги. / О. Рубан // [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://patent.km.ua/rus/articles/group11/i731>. – Название с экрана.